

*Naujos norvegų detektyvinių
romanų aukštumos.
Fyens Stiftstidende*

Jørn Lier

Horst

Thomas

Enger

Atskaitos
taškas

baltos lankos

Jørn Lier Horst ir Thomas Enger

Atskaitos taškas

romanas

Iš norvegų kalbos vertė Alvyda Gaivenienė

baltos lankos

Sekmadienis, 1999-ųjų gegužės 9-oji

Policijos radijo stotelė sutraškėjo.

„0-1 kviečia laisvą ekipažą į Teiseną, į Agmuno Bolto kelią prie 25-ojo namo.“

Aleksandras Blikas dirstelėjo į Gardą Fosę.

– Mes visai šalia, – ištarė jis.

Fosė nuo prietaisų skydelio prisitraukė mikrofoną. Blikas spustelėjo greičio paminą.

– 0-1, čia Lapė 2-1, – pranešė Fosė. – Mes Tveteno kelyje, apie minutę nuo tos vietos.

Blikas įjungė mėlynus švyturėlius ir sireną, o automobilio salone vėl pasigirdo nauji traškesiai.

„Lapei 2-1, čia 0-1, priimta. Gali būti, jog įvykęs susišaudymas. Adresas žinomas dėl smurto šeimoje.“

Smurtas šeimoje, mąstė Blikas. Jis tikėjosi gauti panašią užduotį, tačiau jeigu iš tiesų buvo šauta, žinia prasta.

Jis įsuko į Agmuno Bolto kelią už Rytinių kapinaičių, vėl paspaudė akceleratorių ir nušvilpė pro gyvenamuosius namus su nukreiptais į gatvės pusę balkonais. Pro automobilius, išrikiuotus palei šaligatvius. Pro pakeles beržus, susodintus kas keletą metrų.

Kaip tik tam jie ir buvo ruošiami.

Jie būtent šito ir laukė. Troško pirmieji atsidurti konkrečioje nusikaltimo vietoje. Metus kiekvienas iš jų jau prastritrynė ant užpakalinės sėdynės savajame patrulių ekipaže, kol jais galų gale buvo pasitikėta ir leista dirbti kartu. Bliksas tvirčiau sugniaužė vairą.

– Atrodo, štai ten, – ištarė Fosė ir parodė į besibūriuojančių žmonių grupelę.

Bliksas sustabdė automobilį įstrižai kelio. Išjungė variklį ir garsinį signalą, tačiau švyturėlius paliko įjungtus.

– Pasigirdo iš ten, – Bliksui su Fose išlipus iš mašinos ėmė virkauti moteris, rodydama į nedidelį baltą namuką.

– Panašu į stambaus kalibro ginklą, – pridūrė vyriškis.

– Ar po to kas nors iš ten išėjo? – pasiteiravo Bliksas. – O gal įėjo?

Moteris papurtė galvą.

– Kiek žmonių ten gyvena? – paklausė Fosė.

– Keturi, – atsakė kita moteris. – Jie turi dvi mažas mergaites, tačiau, regis, namie šiuo metu tik viena.

Bliksas mintyse nusikeikė.

– Gerai, – pratarė jis. – Eikit namo ir ten likit. Užsirakinę duris.

Smalsuolių grupelė išsiskirstė. Bliksas pastūmė kiemo vartelius.

– Tu eik iš šitos pusės, o aš eisiu iš priešingos, – nurodė jis.

– Juk neketini eiti vidun? – paprieštaravo Fosė.

– Jau iššauta, – atsakė Bliksas. – Viduje gali būti mažas vaikas.

– Galvok ir apie savo saugumą, – ištarė Fosė, kartodamas tai lyg Aukštosios policijos mokyklos instruktorių mantrą. – Turim sulaukti pastiprinimo.

Blikas žinojo, kokie privalo būti veiksmai. Situacija bylojo, kad jiems reikia apsisaugoti ir sulaukti pagalbos. Tačiau tai nebebuvo mokyklinė užduotis.

– Kol atvyks pastiprinimas, gali užtrukti ir dešimt minučių, – atkirto jis. – Nežinia, ar turim tiek laiko.

Jis nuėjo prie automobilio, atidarė bagažinę ir atsirakino ginklų seifą. Į tarnybinį ginklą įsidėjo šešis šovinius ir užtaisė.

– Rimtai, privalom...

– Padėti vaikui, – pertraukė Blikas, eidamas pro kolegą. – Jeigu tik mergaitė viduje.

Policininkas stabtelėjo priešais laukujes duris ir pro storą lango stiklą pamėgino ką nors įžiūrėti, nuo pat durų rankenos iki durų viršaus. Nieko nematyti.

Jis grįžtelėjo į Fosę.

– Taip čia ir stovėsi?

Fosė perkėlė kūno svorį nuo vienos kojos ant kitos.

– Šitai man nepatinka, – tepasakė jis.

– Ir man nepatinka, – pyktelėjo Blikas. – Tačiau privalome ką nors daryti.

Jis apėjo namą iš dešinės pusės, pabandė pasistiebti ant pirštų galų ir dirstelėti pro vienintelį langą sienoje, tačiau tas buvo gerokai per aukštai. Blikas judėjo tolyn, priėjo kiemelį, kur tebestūksojo didžiulės sniego pusnys. Krūmai nurudę ir peraugę. Pareigūnas atkreipė dėmesį į aprūdijusį sūpuoklių rėmą, patriušusią verandą. Čia stovėjo foteliai su pagalvėlėmis. Ant grindų mėtėsi tušti rudi buteliai nuo alaus. Perpildytos peleninės su šalia pabirusiomis nuorūkomis.

Blikas žengė atsargiai, suvokdamas, kad neapdairūs žingsniai jį išduotų. Pro didžiulių namo langų atspindžius buvo sunku ką nors įžiūrėti, o jis buvo gerai matomas.

Jis apsisuko ir nuėjo prie pagrindinių durų. Pastebėjo, kad Fosė tebesėdi automobilyje. Girdėjo jį kalbantis su Operatyvinio valdymo centru. Bliksas įsikišo ausinę, išgirdo, kad artimiausias patrulių ekipažas atvyks po dvylikos minučių. Tuomet truktelėjo durų rankeną.

Girgžtelėjo, durys neužrakintos. Bliksas jas pravėrė ir žengė vidun. Stabtelėjo. Įsiklausė. Tylu.

O gal...

Ar tik ne verkšlenant išgirdo? Sušnirpščiant? Kažką ištariant „ššš“?

Jis ėjo atkišęs ginklą į priekį. Palikęs atidarytas duris. Tikėjosi, kad Fosė žengs jam iš paskos.

Grindų lentos girgždėjo. Kurį laiką jis stūmėsi į namo vidurį. Kyštelėjo galvą į artimiausią kambarėlį ir vėl atsitraukė. Tai būta mažytės patalpos tualetui su prausykle. Pakartojo manevrą. Ir čia nieko. Kvėpavimas trūkčiojo. Vėl mėgino įsiklausyti. Ir vėl nieko neišgirdo.

Blogas ženklas.

Virtuvės durys praviros. Bliksas vos vos jas stumtelėjo. Durys irgi sugirgždėjo.

Jis paleido jas.

Ant grindų telkšojo didžiulis kraujo klanas. Vietomis susigėręs į kilimėlį. Ant nugaros be jokių gyvybės ženklų gulėjo moteris. Jos galva buvo nusukta į šalį. Bliksas pastebėjo tuščią atmerktų jos akių žvilgsnį.

Jis nurijo seiles. Pajuto stiprius tvinksnius kakle, krūtinėje. Kelias akimirkas sulaikė kvėpavimą, o tuomet ištiesė ranką, nukreipęs ginklą į priekį. Žengė vidun, stengėsi neužminti ant kraujo. Pasilenkęs patikrino pulsą. Neužčiuopė. Pakilo ir kuo tyliau ėmė kalbėti į radijo stotelę, pritvirtintą prie striukės atlapo:

– 0-1, čia Lapė 2-1 Alfa. Negyva moteris, nušauta, kartoju: negyva moteris, nušauta.

Stotelėje tarsi sutraškėjo. Bliksas praėjo pro moterį, matė jos krūtinėje žiojinčią skylę.

„Priimta, 0-1.“

– Nesiartink.

Iš toliau pasigirdo šiurkštus ir įsitempęs balsas. Bliksas sustojo. Jis išsitiesė, mėgindamas ką nors išvelgti pro durų plyšį. O viduje, prie stiklinio stalo stovėjo vyriškis su šautuvu rankoje. Ginklas buvo nukreiptas į šviesią ne vyresnės nei penkerių mergaitės galvelę. Ji tyliai ašarojo. Žagsėdama. Ir drebėdama.

– Nesiartink, – pakartoto vyriškis. – Šausiu. Nušausiu ir tave, ir ją.

Nusikaltėlis agresyviai kreipė ginklą į vaiką. Bliksas tikėjosi, kad mergaitė nematė mirusios moters.

– Ramiai, – ištarė Bliksas ir išgirdo drebant savo paties balsą.

– Padėk ginklą, – vadovavo vyriškis.

– Prašau, ne...

– Padėk ginklą, pasakiau.

Jis buvo bebaigiąs ketvirtą dešimtį, suprakaitavęs, apžėlęs barzda. Trumpų plaukų kuokštai styrojo į viršų. Jis nukreipė ginklą į Bliksą. Jokio drebulio. Jokio nervingumo. Tik neviltis.

Mergaitė užsimerkė. Veideliu sruvo ašarėlės.

– Tik nekrėsk kvailysčių, – ištarė Bliksas.

Jis stengėsi prisiminti viską, ko buvo išmokęs mokykloje, ką turėtų sakyti, kaip tokiomis aplinkybėmis elgtis. Tačiau dabar į galvą neatėjo jokia protinga strategija – reikėjo vien improvizuoti. Pamėginti apeliuoti į jo sąžinę.

Jis prisiminė Meretę, laukiančią jo namuose. Jai niekuomet nepatiko jo profesinis pasirinkimas. Ji visuomet išpėdavo jį apie iškilsiančius pavojus.

Jis galvojo apie Iseliną. Vos trijų mėnesių kūdikį.

Blikas nuleido ginklą.

– Kuo tu vardu? – paklausė stengdamasis kvėpuoti ramiau.

Vyriškis neatsakė.

– Po poros minučių visas namas bus apsupty, – tarė Blikas. – Niekur iš čia neišeisi.

– Jos mano! – Vyriškis spaudė vaiką prie savęs. – Mano!

– Taip, ir tu matysi, kaip jos auga. – Blikas linktelėjo.

Jo žvilgsnis ieškojo antro vaiko, tačiau čia buvo tik viena mergaitė.

– *Niekas* jų iš manęs neatims! – rėkė vyriškis. – Girdi?

– Girdžiu, tik prašau – nepablogink visko dar labiau.

– Padėk ginklą, – pakartojo vyriškis, jo balse skambėjo neviltingas. – Daugiau nekartosiu. Nešdinkis iš čia! Tai *mano* namai.

Blikas įtempė klausą, ar neišgirs sirenų. Arba Fosės žingsnių.

– Negaliu, – ištarė. Dar sykį pažvelgė į mergaitę ir mintis apie savo dukrytę nuvijo šalin. – Negaliu iš čia išeiti, – tęsė jis. – Tik ne dabar, kai tu...

– Duodu penkias sekundes, – pertraukė vyriškis.

Blikas pakėlė į jį akis. Balti marškinėliai purvini, su prakaito dėmėmis ant pilvo, styro garbanoti krūtinplaukiai.

– Prašau...

– Penki.

Jis to nepadarys. Tik gąsdina.

– Kodėl gi mums neprisėdus ir ne...

– Keturi.

Bliksas giliai įkvėpė. Nurijo seiles.

– Pasikalbėkim apie tai...

– Trys.

Bliksas tvirčiau suspaudė ginklą.

– Pagalvok apie savo dukrą, pagalvok, ką iš jos atimi.

– Du.

Vyrukas, regis, išprotėjęs, pagalvojo Bliksas ir pakėlė ginklą.

– Jai gal tik... penkeri?

Bliksas uždėjo pirštą ant gaiduko.

– Vienas.

Vis dėlto jis tai padarys, pamanė Bliksas. Po velnių, jis tai padarys.

Ir tuomet nuaidėjo šūvis.

Tramvajaus ratai sutrinksėjo ties bėgių sandūra Karalienės gatvėje ir pažadino Aleksandrą Bliksą iš snaudulio. Jis išsitiesė, ranka persibraukė veidą ir išspaudė šypsni moteriškai, atsisėdusiai priešais jį jam net nepastebėjus.

Atokiau vagono gale stovėjo keletas jaunuolių. Rudaplaukis vaikas mosikavo telefonu. Jo bendraamžis, gležnas vaikiną, mėgino jį pačiupti. Kai jam kaskart nepasisekdavo, visas būrys pratrūkdavo juoku. Aplinkiniams, atrodo, tai visiškai nerūpėjo.

Vaikinas su telefonu rankoje nusiyrė į vagono vidurį. Anas nusekė jam iš paskos ir kažką neaiškiai riktelėjo, jo balsas buvo kupinas nevilties, ne kitaip.

Vaikinui su telefonu einant pro Blikso sėdimą vietą, jis tvirtu ir ryžtingu judesiu čiupo jaunuolį už rankos.

Buvo pranešta, kad kita stotelė – Šveigoro gatvė. Juokas vagone nuščiuvo.

Bliksas pakilo, stvėrė telefoną ir atidavė jį savininkui. Tramvajus sustojo, durys atsidarė.

– Štai čia privalėsi išlipti, – pasakė rudaplaukiui.

– Ne, aš...

– Išlipsi čia, – pertraukė Bliksas ir nulydėjo jį prie durų.

Vaikinas atsidūrė kitapus jų. Tramvajus nudardėjo tolyn. Blikas susirado, kur įsitverti, ir pavažiavo iki kitos stotelės. Jam išlipant, moteris, sėdėjusi priešais, nulydėjo jį šypsena.

Ore tvyrojo vėsa. Blikas pasikėlė striukės apykaklę ir nužingsniavo į policijos nuovadą. Jis perbraukė darbo leidimo kortele ir surinkęs kodą nuskubėjo prie lifto, išvengęs pokalbių su keletu kolegų. Prieš nusigaudamas iki savo darbo vietos šeštame aukšte, atokiausiame atviros biuro erdvės kampe, į puodelį prisipylė kavos.

Darbuotojai dar neatėję į savo vietas. Sukakus keturiasdešimt, Blikas ėmė keltis anksti, prieš suskambant žadintuvui. Namie, savajame bute, nebuvo kuo užsiimti, o policijos nuovadoje jis visuomet galėjo rasti kavos.

Jis užmetė striukę ant kėdės atlošo, keturias nešvarias lėkšteles iš vietinės valgyklos sukrovė vieną ant kitos ir perdėjo ant laisvo stalo šalia. Tuomet, belaukdamas, kol įsijungs kompiuteris, gurkštelėjo iš puodelio.

Jam tai buvo tarsi ritualas. Kas rytą prisijungti prie „Ver-tas nugalėti“ projekto internetinio puslapio. Daugelio dalyvių veidai jau buvo užbraukti. Liko tik keturi.

Viena iš jų – Iselina.

Visi policijos nuovadoje šitai žinojo, tačiau niekas apie tai nekalbėjo. Bent jau su juo.

Jis griežtai prieštaravo, nenorėjo, kad ji tenai dalyvautų, net nežinodamas, kas tai per sumanymas. Norėjo, kad dukra atsisakytų tos minties, kad susirastų darbą arba pasirinktų studijų programą. Kivirčas baigėsi tuo, kad Iselina jam kuo aiškiausiai pareiškė nenorinti matyti jo studijoje per tiesiogines transliacijas.

Daugiau jiedu nesikalbėjo.

Jis jungėsi toliau prie programos ir pamatė, kad Iselina tebemiega. Kamera buvo įjungta naktinio matymo režimu, o ekranas užpilkęs, ryškumas prastas, tačiau jis galėjo žžiūrėti, kad naktį ji nusišpardė savo antklodę.

Keista, tačiau pro šiuos kamerų objektyvus jis pasijuto jai kur kas artimesnis, nei jautėsi daugelį metų.

Pirmosiomis savaitėmis, kai programą tik imta transliuoti, buvo sutrikęs dėl to, kad dukra dalyvauja, todėl džiaugėsi, kad ji prisistato Meretės pavarde. Tačiau pastaruoju metu ėmė didžiūotis, kad ji viena iš tų, vertų gauti milijoninę premiją.

Jis prisijungė prie komentarų skilties. Ten liejosi įpras-tos nešvankybės. Aleksandras buvo ją dėl to išpėjęs. Žiūrovai komentavo jos išvaizdą, tai, ką ji pasakė ar kaip pasielgė. Dauguma žiūrovų komentarų buvo neigiami, tačiau buvo ir tokių, kurie džiaugsmingai ją sveikino ir kėlė nuotaiką.

Staiga kitoje stalo pusėje išdygo Gardas Fosė su aplanku rankoje.

– Kiek per anksti naršyti pornografijos puslapius? – paklausė patenkintas savo paties sąmoju.

Blikas tingiai pakėlė akis į skyriaus vadovą prieš persijungdamas prie kriminalinių įvykių suvestinės ir kilstelėjo kavos puodelį.

– Labas rytas, viršininke, – ištarė nesusivokdamas, ar jo ironija nuskambėjo aiškiai.

– Noriu, kad pasirūpintum naujoke, – tęsė Fosė jau dalykiškiau.

Blikas vėl pažvelgė į jį.

– Aš? – paprieštaravo.

– Ji ateis devintą valandą, – dėstė Fosė, nužvelgęs šūsnį nešvarių lėkštelių ant stalo šalia Blikso darbo vietos, tarsi norėdamas parodyti, kur naujoji darbuotoja turėtų sėdėti.

Blikas ėmė rūšiuoti priešais save kai kuriuos popierius. Fosė atvertė savo dokumentų aplanką.

– Sofija Kovič, dvidešimt šešerių, – perskaitė jis. – Pusiau kroatė. Prieš penketą metų baigė Aukštąją policijos mokyklą, viena geriausių absolvenčių. Dvejus metus dirbo Majoštua rajono nuovadoje, o trejetą – Nusikaltimų prevencijos skyriuje.

Blikas nenoriai perėmė lapą su asmens gyvenimo aprašymu.

– Ji čia pagal darbuotojų kvotą ar kaip kitaip? – pasidomėjo.

– Atitinka aukščiausius kvalifikacijos reikalavimus, – išpyškino Fosė. – Viliuosi, kad kaip reikiant ja pasirūpinsi.

Aplinkui Bliką į savo vietas ėmė rinktis darbuotojai.

– Dar šis tas, – tęsė Fosė ir ėmė raustis aplanke tarp dokumentų. – Ketvirtadienį užrašiau tave į šaudyklą.

– Gerai, – sumurmėjo Blikas.

– Privalai liautis atidėliojęs, – neatstojo Fosė. – Kitą savaitę atsiskaitymas.

– Sakiau gi, gerai.

Fosė dar kurį laiką pastovėjo, žvelgdamas į jį, o tada apsisuko ir dingo koridoriuje savo erdviojo kabineto pusėn.

Blikas palydėjo jį žvilgsniu. Mąstė apie tai, kokiais skirtingais keliais pasuko juodu, buvę bendrakursiai, vėliau – kartu patruliuojantys bičiuliai. O kadaise – ir geriausi draugai.

Jam nesisekė sustabdyti galvoje besisukančio filmo. Pavojaus signalas Teisene. Mėlyni švyturėliai. Sirenos. Ir visa, kas pakriko po to.